

הכנסת הלשכה המשפטית תחום המחקר המשפטי

ירושלים, ו' בכסלו התשפ"ב
10 בנובמבר 2021

לכבוד

חבר הכנסת איתן גינזבורג

(באמצעות דוא"ל)

שלום רב,

הנדון: הגבלות על כלי תקשורת בנוגע לצילום ופרסום תמונות של חשודים ועצורים בבית

המשפט או בסיטואציות אחרות הקשורות להליכי חקירתם ומעצרים – סקירה משווה

במענה לבקשתך לסקירה משווה של הסדרים בחקיקה הנוגעים להגבלת כלי התקשורת בכל הנוגע לצילום, הקלטה ופרסום צילומים והקלטות של עצורים וחשודים טרם הגשת כתב אישום נגדם, בעת הבאתם לבית המשפט או בסיטואציות אחרות הקשורות להליכי חקירתם ומעצרים (כאשר הם מצולמים ללא הסכמתם, בדרך שיכולה להביא לזיהויים ולעיתים אף לביושם ברבים),¹ הרינו מתכבדים להשיבך כדלקמן:

מבוא כללי והמצב המשפטי בישראל

כפי שיוצג, הסוגיה האמורה נקשרת לשורה של נושאים רוחביים ולערכים ולעקרונות דמוקרטיים, שבחלקם עשויים להתנגש בהקשר של פרסום צילומים כאמור. כך, מצד אחד ניתן לציין את חופש הביטוי וחופש העיתונות כערכים מרכזיים בחברה דמוקרטית, אשר לא רק מחייבים את המדינה לאפשר לגופי התקשורת והעיתונות לעשות את תפקידם, אלא אף מחייבים את העוסקים בתחום זה, כחלק מהאתוס הבסיסי שעומד ביסודה של התקשורת, להביא לידיעת הציבור מידע מהימן, אמין ומדויק שמשמעותי לחיים בחברה פתוחה. מנגד, עקרון כבוד האדם, הזכות של אדם לפרטיות, זכותו על מראה דמותו והזכות לשם טוב (בפרט כאשר מדובר בחשוד שטרם הוגש נגדו כתב אישום וייתכן שבסופו של דבר כלל לא יועמד לדין), כמו גם הזכות להליך הוגן ועקרונות מרכזיים באתיקה העיתונאית – כל אלה מחייבים כי דיווחים עיתונאיים, לרבות אלה הנעשים בדרך של צילום והקלטה של נשואי הכתבות התקשורתיות, ייעשו בדרך שמצמצמת ככל הניתן פגיעה שאינה הכרחית בבני אדם, תוך שמירה על פרטיותם, שמם הטוב וכבודם. הלכה למעשה, פעמים רבות, האיזון בין ערכים מתחרים אלה נעשה, בין השאר, על ידי שופטים, עורכי חדשות וגורמים אחרים המפעילים שיקול דעת אם למנוע צילום ופרסום כאמור או לאפשר זאת (באופן חופשי או בתנאים מגבילים).²

¹ יודגש כבר בפתח הדברים כי בהתאם לבקשה, מסמך זה עוסק אך ורק בצילום, הקלטה ופרסומם של אלה בידי גופי התקשורת ולא בידי גורמים פרטיים, אשר גם להם עלול להיות פוטנציאל של פגיעה, כפי שצוין להלן.

² ראו באופן כללי בעניין זכויות שונות אלה, גבולותיהן וההתייחסות בפסיקה הישראלית לאיזון הראוי ביניהן במקורות שלהלן: בש"פ 2145/92 מדינת ישראל נ' ויקטור גואטה, פ"ד מו (5) 704. בג"ץ 2481/93 דיין נ' מפקד מחוז ירושלים, פ"ד מח(2) 456, 470. זאב סגל, "הזכות לפרטיות למול הזכות לדעת", עיוני משפט ט 175 (תשמ"ג). דן חי, ההגנה על הפרטיות בישראל (ברקן: מלגה הוצאה לאור, 2006). מתן סטמרי "זכות הסיקור לדעת", אתר משפט ועסקים (2017). כמו כן ראו:

בישראל, מעבר להוראות הכלליות שבחוק הגנת הפרטיות האוסרות על פגיעה בפרטיות, לרבות בדרך של פרסום תצלומי של אדם ברבים בנסיבות שבהן עלול הפרסום להשפילו או לבזותו,³ קבועות גם הוראות רלוונטיות בחוק בתי המשפט. לפי חוק זה, חל איסור על צילום באולם בית המשפט ועל פרסום צילום כאמור ללא רשות בית המשפט.⁴ הוראה זו הורחבה בפרשת שמחה ניר (בג"צ 305/89) גם להקלטה באולמות בתי המשפט. כך, כיום, צילום והקלטה באולמות בתי המשפט כפוף לאישור מראש של השופט הדן בהליך באולם בית המשפט והדבר נתון לשיקול דעתו. לפי הוראות נוהל של מנהל בתי המשפט,⁵ פנייה לצילום או הקלטה כאמור לפני תחילת דיון או סיומו צריכה להיעשות באמצעות מערך הדוברות וההסברה של מערכת בתי המשפט או משמר בתי המשפט, ואילו בקשות לצילום הדיונים עצמם צריכות להיות מוגשות כבקשות בתיק בפני בית המשפט הדן בהליכים.

כמו כן, רבדים נוספים של ההסדרה בישראל מבוססים על הוראות וכללים שאינם מעוגנים בחקיקה ראשית, ואשר לפחות בחלקם מהווים רבדי הסדרה "רכה". כלומר, הסדרה שלא נקבעו במסגרתה סנקציות בגין הפרתה, או שנקבעו מנגנונים המאפשרים שיקול דעת ניכר לגורמים בגופי התקשורת לעניין קבלת החלטה על פרסום צילומים והקלטות של חשודים ועצורים.

כך, רובד אחד של הסדרה רלוונטית מסוג זה קבוע בכללי הרשות השניה לטלוויזיה ורדיו (אתיקה בשידורי טלוויזיה ורדיו), התשנ"ד-1994. כללים אלה נקבעו על סמך ההסמכה שבסעיפים 24 ו-47(ב) לחוק הרשות השניה לטלוויזיה ורדיו, התש"ן-1990, ובמסגרתם נקבעו, בין היתר, ההוראות שלהלן בדבר צילום אסירים, עצורים, חשודים ונאשמים: חל איסור על הקלטה או שידור של אסירים בבית סוהר או עצורים בבית מעצר, ללא הסכמתם אלא אם כן "קיים ענין ציבורי מובהק בכך ובמידה המתחייבת"; חל איסור על פרסום שמות של חשודים או עצורים, או פרטים מזהים שלהם, וכן על שידור צילומיהם, ללא הסכמתם בטרם הובאו בפני בית המשפט לשם הארכת מעצרו או לשם שחרורם בערבות, אלא אם כן קבע העורך הראשי שיש ענין ציבורי בפרסום או בשידור כאמור.⁶

בנוסף, בכל הנוגע לפעילות תאגיד השידור הישראלי (לשעבר רשות השידור) חל קוד האתיקה המכונה "תדריך נקדימון" (או "מסמך נקדי").⁷ קוד זה נכתב בשנת 1972 בידי רוגל נקדימון (ועבר מאז שורה של עדכונים, האחרון שבהם משנת 1995). הוא נחשב כחלק ממדיניות השידור הציבורי המחייבת את כל עובדי תאגיד השידור הישראלי, אולם הוא מהווה קוד אתי בלבד ולא מקור חוקי (הגם שבעבר נעשו ניסיונות לעגן חלקים ממנו בחקיקה).⁸ במסמך זה נקבעו, בין היתר, העקרונות הרלוונטיים שלהלן: אין לצלם אסירים בבית הסוהר או עצורים בבית המעצר ללא רשותם;⁹ ככלל, צילומים שנעשו ברשות הרבים מותרים לשידור גם "ללא נטילת רשות מראש", אולם אם במהלך צילום של פעולות המשטרה וכוחות הביטחון (כגון: חיפושים,

[AELE Mo. L. J. 101 Civil Liability Law Section](#) (April, 2008). Anna Roberts, "[Arrests as Guilt](#)", 70 ALA. L. REV. 987 (2019). Fair Trails, Innocent until proven guilty? The presentation of suspects in criminal proceedings, available [online](#), last entry 3.11.21; European Court of Human Rights - Factsheet – [Right to the protection of one's image](#). November 2020.

³ סעיף 2 לחוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981. עם זאת, יוער כי בחוק הגנת הפרטיות קבועות גם הוראות בדבר הגנות והקלות שעשויות להיות רלוונטיות בהקשר של פרסום באמצעי תקשורת (ראו, למשל, סעיפים 18, 22 ו-30 לחוק זה).

⁴ סעיף 70(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984: "לא יצלם אדם באולם בית משפט ולא יפרסם תצלום כזה אלא ברשות בית המשפט".

⁵ הוראות נוהל מנהל בתי המשפט, נוהל מספר 11-20 נוהל צילום והקלטה בבתי משפט מתאריך 1.5.2011.

⁶ סעיף 14 לכללי הרשות השניה לטלוויזיה ורדיו (אתיקה בשידורי טלוויזיה ורדיו), התשנ"ד-1994.

⁷ ראו [תדריך נקדימון](#), כניסה אחרונה 17 באוקטובר 2021.

⁸ ראו לדוגמה את הניסיון לעגן חלק מעקרונות התדריך במסגרת הצעת חוק השידור הציבורי הישראלי, התשע"ד-2014 כחלק מהסתייגות שהגיש חה"כ אייכלר במהלך קריאה שנייה ושלישית ואשר אושרה בתחילה.

⁹ סעיף 98 לתדריך נקדימון.

פשיטות ומעצרים) המצולמים מתנגדים לשידור התמונות שצולמו, יהיה על הכתב לשכנע את הממונים עליו כי **ההקרנה משרתת את טובת הציבור**, ובכל מקרה יהיה עליו **להתייעץ עם המצולמים ולהודיע להם מראש שהחומר עתיד להיות משודר**; ¹⁰ כמו כן נקבע, כי **שמירת האנונימיות של מרואיין, שזיהויו אינו אסור על פי חוק** (כולל בדרך של עיוות קולו, הצללת פניו או טשטושן, צילום מן העורף וכדומה), **"מותרת כאשר מדובר... באסירים בבית-הסוהר או בבית-המעצר"**.¹¹

כפי שיוצג להלן בפירוט, ברוב המדינות שנסקרו נמצא כי ככלל, צילום **בבית המשפט עצמו** ופרסום צילומים מתוך בית המשפט בהקשר הנדון כאן אסורים אלא אם בית המשפט התיר זאת, באופן חלקי או מלא. לעיתים, הוראות אלה נרחבות אף יותר וכוללות גם איסור על צילום חשודים או נאשמים בעת כניסתם לבית המשפט או בציאתם ממנו (לדוגמה באנגליה וויילס, בנורבגיה ובקפריסין). במרבית המקרים נמצא כי הסמכות לאשר בקשות לצילום בשטח אולם הדיונים מסורה לשופטים בהליכים שבמסגרתם מתבקשים הצילומים או ההקלטות, ולעיתים גם קבוע חריג המאפשר פרסום של צילומים והקלטות כאמור בהסכמת הגורמים המצולמים (כך בצרפת). בנוסף, מן הסקירה עולה כי ככלל, הוראות החוק וההחלטות שיפוטיות בנושא זה מבוססות על איזונים בין חופש הביטוי והעיתונות ובין הזכות לפרטיות, להליך הוגן וסמכויות בית המשפט לקבוע הוראות הנוגעות לניהול ההליכים שבפניו ולשמירה על הסדר במסגרתם.

בחלק מהמדינות קיימים כללים רלוונטיים נוספים גם באשר לצילום ופרסום צילומים של חשודים **מחוץ לבית המשפט**. כך למשל, בגרמניה, ככלל, פרסום תמונות של חשודים יותר רק כאשר הפרסום משרת אינטרס של ביטחון הציבור ומדובר בצילום שפורסם בידי הרשויות. בצרפת נקבע כי אין לצלם או להקליט אדם בכלא או בתחנת משטרה אלא באישור שופט ואף חל איסור על צילום אדם שנכלל באזיקים (בבית המשפט או מחוצה לו). מעבר לכך, בכל הנוגע לצילום או הקלטה ברשות הרבים (קרי, לא בשטחי בית המשפט, תחנות משטרה מתקני כליאה ומבנים דומים אחרים), הרי שככלל לא נמצאו הוראות מגבילות המתייחסות באופן פרטני לנאשמים או לחשודים. עם זאת, בחלק מהמקרים נמצא כי תיתכן השפעה של חוקי הגנת הפרטיות וחוקים אחרים שעשויים, בנסיבות מסוימות, להביא להגבלה של צילומים והקלטות כאמור, או לכל הפחות עשויים לאפשר למי שצולמו או הוקלטו לתבוע בדיעבד את מי שצילם או פרסם את תמונתם.

כהערה מקדימה בטרם הצגת הסקירה, יצוין כי היא מבוססת בחלקה גם על תשובות של פרלמנטים במדינות שונות, שאליהם פנינו בכדי לקבל מידע בנושא הנדון.¹² למרות שהבקשה התמקדה בצילום ובפרסום תמונות והקלטות של עצורים שטרם הוגש נגדם כתב אישום (וזאת, בהתאם לבקשה שהוצגה לנו), במקרים רבים, תשובותיהם של הפרלמנטים השונים התייחסו לזכויות נאשמים בהקשר זה. תשובות אלה מוצגות בסקירה שלהלן, ככל שהן נמצאו רלוונטיות לעניינינו.

להלן תובא סקירה קצרה של כמה מפסקי-הדין של בית הדין האירופי לזכויות אדם, שעסקו בסוגיות הנדונות במסמך זה, ולאחריה סקירה של המצב המשפטי בנושאים אלו באנגליה וויילס, בלגיה, גרמניה, נורבגיה, פינלנד, צרפת, קנדה וקפריסין.¹³

¹⁰ סעיפים 94 ו-96 לתדריך נקדימון.

¹¹ סעיף 85 לתדריך נקדימון.

¹² הפנייה לפרלמנטים של המדינות השונות נעשתה באמצעות ה-European Center for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD), בקשה מספר 4828.

¹³ יוער כי במסגרת העבודה על המסמך, גם באוסטריה, יוון, סלובקיה, צ'כיה ושבדיה נמצאו הוראות דומות לאלה שיפורטו בסקירה בכל הנוגע לסמכות בתי המשפט לאשר בקשות לצילום או הקלטה בשטחם. מעבר לכך, לדיון בארה"ב בנוגע להגנות החוקתיות שצריכות להיות מוקנות למי שעוברים "הולכת חשודים" (perp walk), המונח השכיח המשמש לתיאור הצורה שבה לעיתים כוחות המשטרה מוליכים חשודים או עצורים לעיני המצלמות בדרכם לבית המשפט או לתחנות משטרה ומתקני מעצר) ראו:

Ryan Hoggland, "Constitutional Protections against the Harms to Suspects in Custody Stemming from Perp Walks", 81 Miss. L.J. 1757 (2011-2012).

פסיקת בית הדין האירופי לזכויות אדם (ECtHR)

בית הדין האירופי לזכויות אדם (European Court of Human Rights, להלן - ECtHR) הוקם כחלק מכניסתה לתוקף של האמנה האירופית לזכויות אדם (ECHR), והוא אחראי, בין היתר, גם על הפיקוח על יישום אמנה זו בידי המדינות שאשררו אותה. באמנה עצמה נקבעו כמה הוראות רלוונטיות למסמך זה, ובעיקרן: הוראות בדבר הגנה על בני אדם מפני השפלה ויחס לא אנושי; הזכות להליך הוגן והזכות לפרטיות.¹⁴ כך, בהתייחס לסעיפים אלה באמנה, ה-ECtHR עסק גם בנושא הצילום וההקלטה של חשודים ועצורים ופרסומם של צילומים והקלטות אלה בכלי התקשורת; ודן, בין השאר, באיזון הנדרש בהקשר זה, בין כבוד האדם וזכויותיו לפרטיות ולהליך הוגן ובין חופש הביטוי והעיתונות. להלן יובאו כמה דוגמאות קצרות לכך מפסיקותיו:¹⁵

- **פרשת פון הנובר:** בפרשה זו נקבעו כמה מהעקרונות הבסיסיים המחייבים איזון ביניהם, בראיית בית הדין. נקבע כי הצגת דמותו (image) של אדם מהווה את אחד המאפיינים המרכזיים של אישיותו וכי יש להגן עליה (וזאת כחלק מיכולתו של אדם להתפתח ולשלוט על השימוש בהצגת דמותו, לרבות בדרך של מניעת פרסומים אודותיו). עם זאת, בית הדין קבע גם כי חופש הביטוי מגן על צילום ופרסום תמונות, וכי במסגרת הבחינה של פעילויות אלה יש לבחון (באופן פרטני) כיצד ראוי להגן על הצגת דמותו של אדם בנסיבותיו של כל מקרה ומקרה.¹⁶
- **פרשת תומא:** בפרשה זו נדון מקרה שבמסגרתו המשטרה ברומניה הזמינה עיתונאים לצלם ולפרסם תמונות של מי שהיו מצויים במעצר בתחנת משטרה בגין אחזקת סמים, אך טרם הוגש נגדם כתב אישום.¹⁷ התמונות פורסמו בעמוד הראשי של אחד העיתונים תחת הכותרת "מבריחי סמים" וניתן היה לראות סימני אלימות על העצורים. ה-ECtHR קבע כי זכויות העצורים לכבוד ולחיים פרטיים (לפי סעיף 8 לאמנה האירופית בדבר זכויות אדם) הופרו בשל פעולות המשטרה ופרסום התמונות. על-פי פסק-הדין, פעולת המשטרה בזימון העיתונאים ומתן האפשרות לצלם את העצורים, ללא הסכמתם ובמטרה כי תמונות אלה יפורסמו, מהווה הפרה של זכויותיהם; ממשלת רומניה לא הראתה כל הצדקה ראויה לפעולות אלה, והערך החדשותי שבפרסום התמונות לא שירת כל אינטרס לגיטימי של עשיית צדק בהליך הפרטני או באופן כללי.
- **פרשת קמל:** בפרשה זו נדון מקרה שבמסגרתו נעצר חבר בבית המחוקקים של אחד המחוזות ברוסיה בגין נהיגה בשכרות, ולאחר שבעת מעצרו הוא סירב להזדהות, התנהג באופן פרוץ ואף סירב לעזוב את הבניין שבו הוא היה. מפקד תחנת המשטרה שבה הוא היה עצור הזמין לתחנה צוותי טלויזיה שצילמו אותו מתנהג באופן לא הולם ופרסמו את ההקלטות למחרת. בפסק הדין נקבע כי אכן הייתה הפרה של הזכות לכבוד ולחיים פרטיים (סעיף 8 לאמנה), לנוכח הצילום שנעשה ללא רשותו של העצור, כמו גם לאור פרסום החומרים בשידור טלוויזיוני שהביא לפגיעה בתדמיתו. יוער, כי בדומה לפרשת תומא, גם כאן פסק הדין התמקד בפעולות המשטרה ולא בפעולות העיתונאים.¹⁸
- **פרשת אקסל-שפרינגר:** בפרשה זו נדונה עתירתם של כמה גופי תקשורת גרמנים כנגד צו שיפוטי שהגביל פרסום תמונות של נאשם בעבירת רצח. יוער מלכתחילה, כי במקרה הנדון כאן אמנם מדובר

¹⁴ European Convention on Human Rights, Articles 4, 6, 8.

¹⁵ European Court of Human Rights - [Factsheet – Right to the protection of one's image](#) (November 2020), pp 1-2, 13-14.

¹⁶ Von Hannover v. Germany (no. 40660/08), 7 February 2012.

¹⁷ Toma v. Romania (no. 42716/02), 24 February 2009.

¹⁸ Khmel v. Russia (no. 20383/04), 12 December 2013

היה בנאשם, אך נראה כי מקל וחומר, האמור בפסק דין זה כוחו יפה גם לגבי חשודים שטרם הוגש נגדם כתב אישום. **בית המשפט בגרמניה אומנם התיר לגופי התקשורת לצלם את הנאשם בהיותו בבית המשפט, אך הורה על צנזור פרטים מזהים שלו בטרם הפרסום** (כלומר למנוע אפשרות של זיהוי פניו של הנאשם, בדרך הטכנולוגית המקובלת, כמו למשל, שימוש בפיקסלים). גופי התקשורת עתרו כנגד ההחלטה ל-ECtHR בטענה לפגיעה בחופש הביטוי. ה-ECtHR **דחה את העתירה, וקבע כי לא הייתה הפרה של עקרון חופש הביטוי המעוגן באמנה האירופית בדבר זכויות אדם** (סעיף 10 לאמנה). בפסק הדין נקבע כי בית המשפט הגרמני איזן כראוי בין האינטרסים המנוגדים, וכי הצו שהוצא היה **פרופורציונאלי למטרותו** (הגנה על זכויות האישיות, personality rights, של הנאשם), **התחשב כראוי בהיות הנאשם דמות פרטית ולא ציבורית ונועד לשמור על חזקת החפות שלו כל עוד לא הוכחה אשמתו**. כך, לפי ה-ECtHR, המגבלה שנקבעה לא הייתה חמורה ועדיין אפשרה לדווח על המקרה, לרבות באמצעות צילומים, בכפוף לכך שלא יתאפשר זיהוי של הנאשם (והיא אף עמדה בקנה אחד עם פסיקה קודמת בגרמניה ועם סמכויותיו של בית המשפט הגרמני כמי שאחראי לפי חוק על שמירת הסדר בדיונים).¹⁹

עוד ציין ה-ECtHR כי החלטתו תואמת את **המלצות מועצת אירופה** (Council of Europe) בנושא זה,²⁰ ולפיהן: **במסגרת הליכים פליליים יש להגן על פרטיותם של חשודים, נאשמים, מי שהורשעו ואף צדדים אחרים שקשורים להליך, וזאת בכדי למנוע פגיעה בהם או במשפחותיהם בשל ההשלכות השליליות שעשויות להיות מחשיפת המידע המזהה בהליכים אלה;**²¹ **שידורים חיים מבתי המשפט צריכים להיות מותרים רק באישור ערכאות שיפוטיות ובכפוף לכך שהשידור לא יביא להשפעה בלתי הוגנת על קורבנות, עדים, צדדים נוספים להליך ואף על מושבעים ושופטים.**²² בהקשר זה ציין ה-ECtHR כי בהחלטה מסוג זה יש להתחשב, בין היתר, בתרומת הפרסום לדיון שיש בו עניין לציבור, בשאלה עד כמה מדובר בדמות מוכרת בציבור, בהשפעה על ההליך הפלילי המנוהל, בנסיבות שבהן הצילום בוצע, בצורת הפרסום והשלכותיו ובחומרת הסנקציה המוטלת על הנאשם.²³

בכל הנוגע לנסיבות שבהן צולם הנאשם נכתב כך:²⁴

"The Court has regard to the fact that images of an accused taken in a court room may show the person in a state of great distress and possibly in a situation of reduced self-control [...] The photographs of S. taken at the beginning of the hearing showed him in the courtroom in handcuffs, next to police officers or his defense. Under these circumstances, S. had no means to protect his privacy and to prevent journalists from obtaining images by which he could be identified. He did not voluntarily expose himself to the public, but was forced to attend the hearing. The Court finds that under the given circumstances there was a strong need to protect S.'s privacy."

¹⁹ Axel Springer SE and RTL Television GmbH v. Germany (no. 51405/12), 21 September 2017.

²⁰ Appendix to [Rec \(2003\)13 of the Committee of Ministers of the Council of Europe](#) (adopted by the Committee of Ministers on 10 July 2003 at the 848th meeting of the Ministers' Deputies).

²¹ Principle 8, Ibid.

²² Principle 10, Ibid.

²³ European Court of Human Rights, [Case of Axel Springer SE and RTL Television GMBH v. Germany](#) (Application no. 51405/12), 21 September 2017, p. 10.

²⁴ Ibid, p. 12.

- **פרשת העיתון "בילד":** בפרשה זו נדון צו שיפוטי שאסר על העיתון Bild לפרסם תמונה של עיתונאי (מגיש טלוויזיה) שוויצרי מוכר היטב, שצולמה בהיותו במעצר קדם-משפט בחצר בית כלא. בית הדין דחה את העתירה שהגיש העיתון וקבע כי גם במקרה זה בתי המשפט הגרמנים איזנו כראוי בין חופש הביטוי של כלי התקשורת הגרמני לבין הזכות לפרטיות של אותו עיתונאי עצור. בית הדין קבע כי למרות שהצילום האמור לא הציג את העצור בצורה שיש בה משום הוצאת דיבה, פגיעה או השפלה, מדובר בכל זאת בצילום שמראה אותו בחצר בית הסוהר, קרי בסיטואציה שבה הוא לא יכול היה לצפות לכך שיצלמו אותו. בנסיבות אלה, בית הדין לא מצא פסול באיסור שהטילו בתי המשפט בגרמניה על כלי התקשורת לפרסם את אותו צילום.²⁵

אנגליה ווילס²⁶

ככלל, באנגליה ובווילס לחשודים בביצוע עבירה פלילית אין זכות לאנונימיות, והתקשורת רשאית לדווח על זהותם, ובתוך כך גם לפרסם תמונות והקלטות שלהם.

עם זאת, לפי חוק הצדק הפלילי משנת 1925, חל איסור לצלם בתוך אולם בית המשפט או בבניין בית המשפט והשטחים הצמודים לו, או לפרסם תמונות כאמור. איסור זה חל על צילום של כל הצדדים להליך אזרחי או פלילי, ובתוך כך: חשודים, שופטים, עדים וכדומה, לרבות במהלך כניסתם לבניין או יציאתם ממנו.²⁷

כמו כן, לפי חוק ביזיון בית המשפט משנת 1981, חל איסור על פרסום חומרים שיוצרים "סיכון ממשי לפגיעה בהליך עשיית הצדק" ואשר עשויים להוביל לעיכוב של ההליכים או ליצירת דעה קדומה (prejudice) בקרב השופטים או המושבעים בהליך.²⁸ כך, לפי עקרון זה, ניתן למנוע פרסום תמונה של חשוד בביצוע עבירה פלילית כאשר יש סיכון שהדבר יוביל להטיה במשפט פלילי המנוהל כנגדו.²⁹

מעבר לכך, אין חוק האוסר על המשטרה לפרסם פרטים מזהים של חשוד בביצוע עבירה. עם זאת, בהנחיות המשטרה בעניין זה נקבע כי אין לחשוף את זהותו של חשוד בביצוע עבירה בפני התקשורת לפני הגשת כתב אישום, אלא במקרים שבהם יש נסיבות המצדיקות זאת, כמו למשל חשש לחיי אדם, לצורך מניעת ביצוע עבירות, או כשהאינטרס הציבורי מצדיק פרסום כאמור.

לגבי קטינים שגילם אינו עולה על 18 החשודים במעורבות בעבירה פלילית, אומנם אין איסור מפורש וייחודי בחקיקה על פרסום תמונותיהם, אך לפי תשובת הפרלמנט הבריטי לפנייתנו, פרסום כאמור הוא נדיר, שכן אמצעי התקשורת באנגליה הכפיפו עצמם באופן וולונטרי לקודים אתיים האוסרים על פרסום שכזה. לדוגמא, בקוד האתי של ה-BBC נקבע כי יש "צורך בהצדקה משמעותית" (A strong editorial justification) כדי לשדר חומרים הקשורים בזהות קטין העומד לדין בפני בית המשפט, וזאת גם אם ההליכים כנגדו טרם החלו. בהקשר זה יוער, כי לפי הקוד האתי האמור, בעת קבלת החלטה האם לפרסם את זהותו של הקטין

²⁵ Bild GmbH & CO. Kg and Axel Springer AG v. Germany (4/12/2018).

²⁶ חלק זה מבוסס, בין היתר, על תשובת הפרלמנט הבריטי מתאריך 14 בספטמבר 2021 לפניית הלשכה המשפטית של הכנסת ל-ECPRD, בקשה מס' 4828.

²⁷ [Criminal Justice Act 1925, Section 41.](#)

²⁸ [Contempt of Court Act 1981.](#)

²⁹ כך לדוגמא בשנת 2011, הואשמו שני עיתונים מקוונים שפרסמו תמונה של חשוד בביצוע עבירת רצח, בעת שהוא מחזיק אקדח. התמונה נלקחה מחשבון ברשת חברתית של אחד הנאשמים הנוספים בתיק. למרות ששני העיתונים הסירו את התמונה בתוך מספר שעות, בשל החשש שעצם הפרסום עלול היה להשפיע על המושבעים בתיק, הוגשה נגדם תלונה על פי חוק ביזיון בית המשפט, ובסוף ההליך שני העיתונים הורשעו והוטלו עליהם קנסות.

[Her Majesty's Attorney General V. Associated Newspapers Ltd News Group Newspapers Ltd](#), [2011] EWHC 418 (Admin).

נדרש העורך לשקול את ההשלכות של פרסום הזהות על הקטין, את גילו, וכן את חומרת התנהגותו ביחס לאינטרס הציבורי ואת חופש הביטוי.³⁰

עוד יוער, כי **במקרה שמדובר בקטין שעומד לדין כנאשם בפני בית משפט לנוער**, חוק הילדים והצעירים משנת 1933 קובע **איסור מוחלט על פרסום תמונות או קטעי וידאו באופן שעשוי לזהותו כמי שמעורב בהליך המשפטי**. במקרה שאותו קטין מורשע בסופו של ההליך וגילו עולה על 18, לבית המשפט יהיה שיקול דעת אם להתיר פרסום תמונות או קטעי וידאו שלו, אם קיים אינטרס ציבורי בכך.³¹ במקרה שבו קטין נשפט בבית משפט שאינו בית משפט לנוער, איסור הפרסום אינו חל באופן אוטומטי, ולבית המשפט יש שיקול דעת האם להטיל איסור על הפרסום או לא.³²

בלגיה³³

ככלל, לפי תשובת הפרלמנט הבלגי לפנייתנו, בבלגיה אומנם חל עקרון פומביות הדין המאפשר גישה לכל מי שמעוניין בכך לדיונים בפני בתי המשפט, אך אין משמעות הדבר כי צילום או הקלטה בשטח בתי המשפט מותרים בהכרח (וזאת, גם בהעדר איסור מפורש על כך בחקיקה). כך, בפועל, **על גופי תקשורת לבקש את רשות בית המשפט המנהל את ההליכים לצלם או להקליט בשטחו, וההחלטה על כך תהיה מסורה לשיקול דעתו של בית המשפט האמור**. הלכה למעשה, לפי התשובה, **בתי המשפט יכולים להגביל את האפשרות לצלם או להקליט בשטחם כאשר הדבר עלול להביא לפגיעה בזכות פרטיות של הצדדים המתדיינים בפניהם** ובעבר אף היו מקרים שבהם בתי המשפט עשו כן.

בנוסף, לפי תשובת הפרלמנט הבלגי, **בחקיקה הוחרגה זכותו של אדם על דמותו (his right to his image) במקרה של דיווח חדשותי**. כלומר, במקרה של הליכים שיפוטיים המנוהלים כנגד אדם כלשהו, הוא עשוי להיחשב כמי שיצא מ"הספירה" הפרטית ועבר אל "הספירה" הציבורית, וככל שבתי המשפט יתירו לעשות כן, ניתן יהיה לצלם (או להקליט) ולפרסם את תמונתו (או סרטון שבמסגרתו דמותו תוצג). החריג המרכזי לאמור לעיל, נוגע **להליכים שבהם מעורבים קטינים**, ובפרט להליכים המנוהלים בפני בתי הדין המיוחדים לקטינים. במקרים אלה נאסר לפי **הקוד הפלילי הבלגי לפרסם פרטים אודותיהם**.³⁴

מעבר לכך, לפי תשובת הפרלמנט הבלגי, **בכל הנוגע לצילום ולפרסום תמונותיהם של חשודים שלא בתחומי בתי המשפט**, אין כל הוראה כללית העוסקת בנושא זה (הנקשר לאיזונים הכלליים בין הזכות לפרטיות ובין חופש העיתונות), למעט **הוראה החלה על אנשי המשטרה**, ולפיה חל עליהם **איסור לחשוף את החשודים לציבור הרחב, ללא צורך אמיתי**, ובתוך כך לחשוף אותם לאפשרות שיצלמו אותם בעת הימצאותם בחזקת המשטרה (אלא אם ניתנה לכך הסכמתם של אותם אנשים או שניתן לכך אישור מבית המשפט).³⁵

³⁰ BBC, [Editorial Guidelines](#), paragraphs 8.3.31-8.3.32.

³¹ [Children and Young Persons Act 1933, Section 49](#).

³² Ibid, [Section 39](#).

³³ חלק זה מבוסס, בין היתר, על תשובת הפרלמנט הבלגי מתאריך 1 בספטמבר 2021 לפניית הלשכה המשפטית של הכנסת ל-ECPRD, בקשה מס' 4828.

³⁴ Art. 433bis du [Code penal](#).

³⁵ Art. 35 de la [loi du 5 août 1992 sur la fonction de police](#).

בגרמניה, נושא הצילום של עצורים וחשודים **בשטח בתי-המשפט** מוסדר במסגרת חוק בתי המשפט הגרמני (GVG). לפי חוק זה, עקרון פומביות הדיון חל במהלך כל ההליכים המנוהלים בפני בית המשפט, לרבות במהלך הדיונים, הקראת החלטות, פסקי-דין, גזרי-דין וכדומה,³⁷ ועקרון זה אף נחשב כיום לאחד העקרונות החוקתיים הבסיסיים ביותר בגרמניה.³⁸ עם זאת, אין בכך כדי לאפשר הקלטה (הקלטת וידאו או קול) של ההליכים והדיונים לצורך פרסומם לציבור הרחב, למעט הקלטה הנערכת בעת הפסקות בעת הדיונים.³⁹

במקביל לכך, **צילום "פשוט" בבית המשפט אומנם מותר, אולם בסמכות בית המשפט להורות כי לא יצולמו מי שהובאו בפניו.**⁴⁰ החלטות מסוג זה מצויות בשיקול דעת בית המשפט, המוסמך לקבוע כי צילומים כאמור עלולים להכביד על ניהול ההליך באופן תקין, להתנות את פרסומם בדרישה לנקוט באמצעים שימנעו את זיהוי המצולם או להתיר לו לכסות או להסתיר את פניו בעת הצילום (בניגוד לעקרון הכללי החל לפי חוק חוקת בתי המשפט, שלפיו נאשמים המופיעים בפני בית המשפט נדרשים להופיע בפנים גלויות).⁴¹

בקבלת החלטות מסוג זה יהיה על בית המשפט לקבוע האם הגבלת הצילום מביאה לפגיעה פרופורציונלית בעקרונות החוקתיים של חופש הביטוי והעיתונות (המעוגנים בחוקה הגרמנית), ובתוך כך עליו לשקול את טובת הציבור הכללית, האינטרסים של הצדדים וזכותה של העיתונות לדווח ולספק מידע לציבור הרחב.⁴² בהקשר זה, לפי תשובת הפרלמנט הגרמני לפנייתו, בעבר נקבע בידי בית המשפט החוקתי, כי בעת קבלת החלטה על פרסום מידע כאמור מתוך הליכים, יהיה על בית המשפט לשקול את **השפעה של הפרסום על הנאשם ואת חומרת המעשים המיוחסים לו**. בתוך כך יהיה עליו לאזן בין אינטרס הציבור לדעת (בייחוד כאשר מדובר במעשים חמורים) ובין היקף הסטיגמה שתיוחס לנאשם אם המידע יפורסם לציבור הרחב.

בנוסף, **צילום והקלטה גם מחוץ לכותלי בית המשפט נחשבים לעניין אזרחי וחוקתי, הנוגע לזכותו של אדם לשלוט על הצגת דמותו ותדמיתו בפני הציבור הרחב ולהגביל פרסומים הנוגעים לו ולפרטיותו.**⁴³ לזכות כללית זו נקבעו מגבלות בחקיקה העוסקות ב"דיווחים חדשותיים בני זמננו" (contemporary history),⁴⁴ וכפי שיוצג להלן, הפסיקה הגרמנית החילה מגבלות אלה גם ביחס לחשודים, נאשמים ומי שהורשעו בעבירות פליליות והתירה את פרסום תמונותיהם בתנאים שונים. כך, לפי תשובת הפרלמנט הגרמני, בתי המשפט התייחסו לשאלת הצורך הציבורי בדיווח חדשותי המבוסס **דווקא על צילום**, וקבעו כעקרון כללי ורוחבי כי בקבלת החלטות מסוג זה יש לאזן בין זכות הציבור לדעת על הנסיבות הפרטניות של המקרה ועל זהות הגורמים המעורבים בו ובין האינטרסים של אותם גורמים וזכויותיהם בכל הנוגע להצגת דמותם ותדמיתם הציבורית. בתוך כך, כאמור, בתי המשפט הבחינו בין חשודים, נאשמים ומורשעים, וקבעו מדרג בעניין פרסום צילומים והקלטות שלהם, כדלקמן:

³⁶ חלק זה מבוסס, בין היתר, על תשובת הפרלמנט הגרמני מתאריך 28 בספטמבר 2021 לפניית הלשכה המשפטית של הכנסת ל-ECPRD, בקשה מס' 4828.

³⁷ Section 169 of the [Courts Constitution Act \(Gerichtsverfassungsgesetz – GVG\)](#).

³⁸ לפי תשובת הפרלמנט הגרמני לפניית הלשכה המשפטית של הכנסת מתאריך 28.09.2021.

³⁹ Section 169(1) of the [Courts Constitution Act \(Gerichtsverfassungsgesetz – GVG\)](#).

⁴⁰ Section 169(2), Ibid.

⁴¹ Section 176, Ibid.

⁴² Ibid, Ibid. See also Article 5(1) of the [German Basic Law](#).

⁴³ Articles 1-2 of the [German Basic Law](#). See also Section 22 of the [Act on Copyright and Related Rights \(Urheberrechtsgesetz – UrhG\)](#).

⁴⁴ Sections 23-24 of the [Act on Copyright and Related Rights \(Urheberrechtsgesetz – UrhG\)](#).

- **מורשעים:** לפי הפסיקה הגרמנית, ככלל, מי שהורשעו נחשבים לפרק זמן מסוים, כמי שניתן להחיל עליהם את החריג בדבר דיווחים חדשותיים בני זמננו, וניתן לדווח ולכלול פרטים מזהים אודותיהם במסגרת דיווחים חדשותיים על האירועים הרלוונטיים. עם זאת, בחלק מבתי המשפט במדינות הפדראליות של גרמניה, נקבע בעבר כי כאשר הדיווח נעשה בסמוך לשחרור של המורשעים מהכלא, ניתן יהיה לשקול גם שיקולים של שיקום ואולי אף למנוע פרסום שעשוי לזהות אותם.
- **נאשמים:** בפסיקה הגרמנית נקבע כי **נאשמים זכאים להגנה נרחבת יותר** בהשוואה למי שהורשעו וכי **אין הכרח כי לפרסום הנוגע לעניינם של נאשמים יצורף מידע שעשוי להביא לזיהויים**. כך, נקבע כי **ניתן להחיל על נאשמים את החריג בדבר דיווחים חדשותיים בני זמננו, רק כאשר המעשים המיוחסים להם יוצאי דופן, חמורים במיוחד ומהווים מוקד לתשומת לב ציבורית רחבה**. כתוצאה מכך, הלכה למעשה, במרבית המקרים שבהם מדובר בנאשמים, פרסום תמונתם הותר בכפוף לכך שדמותם תצונזר. בהקשר זה יוער, כפי שגם צוין לעיל בפרק העוסק בהחלטות ה-ECtHR, כי בשורת החלטות של בית המשפט החוקתי הגרמני נקבע כי חזקת החפות והפגיעה הסטיגמטית שעלולה להיווצר כתוצאה מפרסומים המאפשרים זיהוי של נאשמים, מביאות לכך שהאיזון הראוי של האינטרסים הרלוונטיים יכול להתבטא בהחלטות המתירות אומנם פרסום צילומים של נאשמים, אך מחייבות את גופי התקשורת בצנזורה הפרטים המזהים שלהם.⁴⁵
- **חשודים:** בפסיקה הגרמנית נקבע כי **פרסום תמונתם של חשודים יותר אך ורק כאשר הפרסום משרת אינטרסים של בטחון הציבור**. במקרים אלה הפרסום יותר בכפוף לכך שהצילומים המפורסמים פורסמו בידי הרשויות הרלוונטיות. לפי תשובת הפרלמנט הגרמני, אין כל רלוונטיות בהקשר זה לשאלה האם מדובר בפרסום צילום של חשוד הנמצא בתחנת המשטרה, בדרכו לבית המשפט או במקום אחר.

נורבגיה⁴⁶

בכל הנוגע ל**צילומים והקלטות בבתי המשפט**, בחוק בתי המשפט הנורבגי נקבע כי **צילום והקלטה (לרבות הקלטת שמע) יהיו אסורים במהלך הליכים פליליים**. כמו כן, נקבע כי **צילום והקלטות של נאשם או של מי שהורשע בדרכם לדיון בבית המשפט, או במבנה בית המשפט שבו נערך הדיון, יהיו גם הם אסורים ללא אישור של אותו אדם** (Photography or filming the defendant or the convicted party en route to or from the hearing, or in the building in which the hearing is being held, is also forbidden without that party's consent).⁴⁷ עם זאת, בהתקיים נסיבות מיוחדות⁴⁸ בית המשפט רשאי לאשר צילומים או הקלטות כאמור במהלך הדיונים, וזאת אם הוא שוכנע כי פעולות אלה לא יביאו להשפעה מזיקה על ההליך. במסגרת החלטה בנושא תינתן לצדדים להליך הזדמנות להציג את עמדתם.

⁴⁵ See Federal Constitutional Court, decision of 27 November 2008, no. 1 BvQ 46/08. Federal Constitutional Court, decision of 20 December 2011, no. 1 BvR 3048/11. Federal Constitutional Court, decision of 9 September 2016, no. 1 BvR 2022/16.

⁴⁶ חלק זה מבוסס, בין היתר, על תשובת הפרלמנט הנורבגי מתאריך 9 בספטמבר 2021 לפניית הלשכה המשפטית של הכנסת ל-ECPRD, בקשה מס' 4828.

⁴⁷ Section 131a, [Act relating to the Courts of Justice of 13 August 1915 No. 5](#) (Unofficial translation).

⁴⁸ לפי תשובת הפרלמנט הנורבגי, נסיבות כאמור יכולות להיות כאשר יש חשיבות מיוחדת להליך או כאשר צילומו והקלטתו נדרשים לצרכים חינוכיים וכדומה.

לפי תשובת הפרלמנט הנורבגי, בהחלטה משנת 2004 קבע בית המשפט העליון, כי השיקולים מאחורי איסור זה כוללים, בין היתר: **הגנה מפני זיהוי הגורם המצולם**; **הגנה מפני הצגת האדם המצולם בנסיבות שאין לו אפשרות לשלוט בהן**; מניעת מצב שבו מוטל נטל נוסף ומשמעותי, שאינו הכרחי, על נאשם או מורשע **בהקשר לפרטיותו**; הגנה על המוניטין של בית המשפט ועל כבודו כגוף האמון על ניהול הליך באופן הוגן ומתחשב.

מעבר לכך, בתשובת הפרלמנט הנורבגי צוין כי החלטות בתי המשפט בנושא זה מושפעות גם מחוק זכויות האדם הנורבגי משנת 2005, וכי נדרש איזון בין חופש הביטוי ובין הזכות לפרטיות בהתאם לאמנה האירופית בדבר זכויות האדם (שהוראותיה אומצו במסגרת חוק זה), כפי שפורשה בידי ה-ECtHR.

בנוסף, בחקיקה קבועות גם הוראות אחריות כלליות שעשויות להיות רלוונטיות, ולפיהן לכל אדם זכות על דמותו, ובתוך כך גם על הפצת תמונותיו;⁴⁹ וכן הוראות פליליות כלליות האוסרות על פגיעה בפרטיות.⁵⁰

פינלנד⁵¹

בפינלנד, ההסדרה בנושא צילום בשטחי בתי המשפט מבוססת על החוק משנת 2007 בדבר פרסום הליכים בפני בתי המשפט.⁵² לפי חוק זה, **שופט יכול להתיר צילום בשטח בית המשפט, כל עוד הצילום אינו פוגע בפרטיות הצדדים להליך או בביטחונם בדרך אחרת.**⁵³ בפועל, גופי תקשורת בפינלנד מצלמים, לעיתים קרובות, עצורים וחשודים בשטח בתי המשפט, אך מצנזרים את פניהם; וככל שאותו אדם מורשע בסופו של יום, אזי גופי התקשורת יכולים לשחרר את התמונות הלא מצונזרות.

בנוסף, בתשובת הפרלמנט הפיני לפנייתנו נמסר כי **רבדי הסדרה רלוונטיים נוספים קבועים בכללים המנחים מטעם מועצת תקשורת ההמונים** (מועצה שהוקמה בידי עיתונאים ועורכים בתחום תקשורת ההמונים ואשר עוסקת בקביעת גולציה עצמית לעוסקים במקצועות אלה).⁵⁴ כללים אלה אומנם אינם מחייבים מבחינה משפטית, אך הם עוסקים בחלקם בסוגיות רלוונטיות לדיונו ומפוקחים בידי המועצה כך לדוגמא, נקבע בכללים כי יש לנהוג במשנה זהירות בנושאים הנוגעים לפרטיות, לרבות בפרסום תמונות, וכי יש לפרסם מידע כאמור רק בהסכמה או כאשר המידע בעל חשיבות חברתית משמעותית. עוד נקבע, כי ככלל ניתן לפרסם מידע מזהה, לרבות שם ותמונה של מי שהורשע בעבירה פלילית, אלא אם הצגת המידע אינה סבירה ביחס למעשה שבוצע. מעבר לכך, נקבע כי יש להימנע מזיהוי של קטינים ושל מי שאינם יכולים להיות בעלי אחריות פלילית; וכי יש לנקוט משנה זהירות כאשר מפרסמים מידע שעשוי להוביל לזיהוי של אדם עצור שרק נחשד בביצוע עבירה ועדיין לא הואשם.

⁴⁹ Section 45c, [Act No. 2 of May 12, 1961, Relating to Copyright in Literary, Scientific and Artistic Works, etc.](#) (With Subsequent Amendments Up to June 30, 1995).

⁵⁰ Section 267, [Penal Code](#).

⁵¹ חלק זה מבוסס, בין היתר, על תשובת הפרלמנט של פינלנד מתאריך 1 בספטמבר 2021 לפניית הלשכה המשפטית של הכנסת ל-ECPRD, בקשה מס' 4828.

⁵² [Act on the Publicity of Court Proceedings in General Courts](#) (370/2007)

⁵³ Section 21, Ibid.

⁵⁴ [Guidelines for Journalists and an Annex](#) (2014).

בצרפת, ההסדרה של נושא הצילום וההקלטה של חשודים ועצורים (בבית המשפט ומחוצה לו) מבוססת על דברי חקיקה שונים, החל בחוקים העוסקים ספציפית בתקשורת ובעיתונות וכלה בהסדרה המבוססת על הוראות כלליות בדבר פרוצדורה פלילית, הזכות לפרטיות ואף הוראות מהדין האירופי הכללי. להלן יוצגו בתמצית ההוראות הרלוונטיות ממקורות שונים אלה.

בחוק בנושא חופש העיתונות משנת 1881 נקבע, בין היתר, **הוראות בדבר סטנדרטים ראויים ומגבלות על פעילות של עיתונאים** (הן בעיתונות הכתובה והן בגופי מדיה אחרים).⁵⁶ חוק זה עבר שורה של תיקונים לאורך השנים, שאחד מהם אף עסק במישרין בנושא של **צילום והקלטה בשטח בית-משפט**. כך, כיום, קבוע בחוק זה כי **משלב הפתיחה של דיון שיפוטי או מנהלי יחול איסור על השימוש במכשירים המאפשרים הקלטה, עיבוד או שידור של תמונות או קול מתוך ההליך**.⁵⁷

עם זאת, ככל שהוגשה בקשה מתאימה לפני תחילת הדיון יכול נשיא בית המשפט הרלוונטי לאשר שימוש במכשירים אלה – **אישור כאמור יינתן אך ורק לצילום או להקלטה בשלבים שלפני פתיחת ההליך, וזאת אם הצדדים להליך והתובע הציבורי הסכימו לכך**. הפרה של הוראה זו דינה קנס בסכום של 4,500 יורו ובסמכות בית המשפט להורות על תפיסת מכשירים ששימשו לצורך הפרת האיסור. מעבר לכך, איסור דומה חל על פרסום או העברה של הקלטה או צילומים שהושגו בניגוד להוראות אלה.⁵⁸

לפי תשובת הפרלמנט הצרפתי לפנייתנו, הוראות אלה בחוק חופש העיתונות זכו לאישור המועצה החוקתית, שקבעה כי הן עולות בקנה אחד עם החוקה הצרפתית, בין היתר, מכיוון שהן **נועדו להבטחת הסדר בדיונים שיפוטיים ולשמירה על פרטיות הצדדים להליך, על ביטחון השופטים ועורכי-הדין ועל חזקת החפות**.⁵⁹

בנוסף, בקוד הפרוצדורה הפלילית נקבע כי **יש לעשות שימוש באמצעים סבירים כדי למנוע צילום או הקלטה של מי שנאזק**. לפי תשובת הפרלמנט הצרפתי, הוראה זו נועדה, בין היתר, להבטיח את כבודו של אותו אדם, את זכותו לפרטיות ואת זכותו לעשות שימוש חופשי בדמותו ובתדמיתו (והיא מהווה חלק מהוראה רחבה יותר האוסרת על שימוש באזיקים, אלא אם קיימת סכנה ברורה מאותו אדם לעצמו או לסביבתו).⁶⁰

כמו כן, לפי תשובת הפרלמנט הצרפתי, **ככלל, אין לצלם או להקליט אדם בכלא, בתחנת משטרה ובמקומות דומים, אלא באישור שופט**. עם זאת, צילום או הקלטה כאמור מותרים במקומות שאינם מקומות סגורים מסוג זה, כל עוד אותו אדם לא מוצג בצילום או בהקלטה כאשר הוא עם אזיקים. במקרים אלה, **ככל שאותו אדם חש שהוא נפגע מאופן הצגתו הוא יוכל לתבוע בתביעה אזרחית את גוף התקשורת שפרסם את התמונות או ההקלטה בהתאם לדינים הרגילים הרלוונטיים**. ככלל, החלטות בתי המשפט בנושא זה מבוססות על הכרעה בשאלה האם הצילום נועד לבזות או לפגוע במצולמים או שהוא נעשה מתוך מטרה כנה של דיווח חדשותי. מעבר לכך, לפי תשובת הפרלמנט הצרפתי, היחס המשפטי בצרפת לתופעה האמורה נובע גם מהוראות האמנה האירופית בדבר זכויות האדם (ECHR), המעגנות זכויות שונות (ובתוכם גם את חופש הביטוי כחירות שאינה מוחלטת) ומהוראות הקוד האזרחי הצרפתי, שבמסגרתו מעוגנת הזכות לפרטיות.⁶¹

⁵⁵ חלק זה מבוסס, בין היתר, על תשובת הפרלמנט הצרפתי מתאריך 8 בספטמבר 2021 לפניית הלשכה המשפטית של הכנסת ל-ECPRD, בקשה מס' 4828.

⁵⁶ [Loi sur la liberté de la presse du 29 juillet 1881](#).

⁵⁷ Article 38 ter, Ibid.

⁵⁸ Ibid, Ibid.

⁵⁹ Constitutional Council Dec. 6, 2019, decision no. 2019-817 QPC.

⁶⁰ Article 803, [Code de procédure pénale](#).

⁶¹ Article 9, [Code Civil](#).

כפי שיוצג להלן, בקנדה, בכל הנוגע להסדרת הסוגיה הנדונה יש להבחין בין הרמה הפדראלית לרמת הפרובינציות והטריטוריות המרכיבות את קנדה.

ברמה הפדראלית, אומנם, אין הסדרה בחקיקה האוסרת על צילום תמונות או הקלטות במהלך דיוני בית המשפט. עם זאת, ככלל, לפי ההלכה הפסוקה בקנדה חל איסור על הכנסת מכשירים המשמשים לצילום לשטחי בית המשפט. הוראות רלוונטיות בנושא זה נקבעו בהלכות של בתי המשפט הפדראליים והן מבוססות על הסמכויות הכלליות של שופטים ושל הערכאות השיפוטיות הפדראליות להוציא צווים מסוגים שונים בעת ניהול ההליכים בפניהם. לפי **המדיניות הנהוגה כיום**, **גופי תקשורת אומנם רשאים לצלם ולהקליט בדיונים** (לצורך תיעוד של ההליכים, אימות רשומות שבידיהם וכדומה), **אולם חל עליהם איסור לפרסם צילומים והקלטות אלה, אלא אם ניתנה לכך הסכמת הצדדים והשופט הדן בתיק**.⁶³

ברמת הפרובינציות והטריטוריות של קנדה, כל אחת מהן ריבונית לקבוע לעצמה הוראות רלוונטיות בנושא הנדון. להלן יובאו דוגמאות מההסדרה באונטריו ובמניטובה:

- **באונטריו**, ההסדרה דומה לזו שברמה הפדראלית, כך שצילום או הקלטה בבית המשפט ופרסומם מהווים עבירה על חוק בתי המשפט של אונטריו, אלא אם ניתן אישור מראש בידי בית המשפט לפעולות אלה.⁶⁴ מעבר לכך, לפי תשובת הפרלמנט, אין כל הסדרה מיוחדת העוסקת בפעולות אלה בשטחים ציבוריים מחוץ לתחומי בית המשפט.
- **במניטובה**, ככלל, צילום והקלטה בידי גופי תקשורת בשטח בתי המשפט אינם מותרים, אלא אם ניתן לכך אישור מראש הן של נשיא בית המשפט הרלוונטי והן של השופט הדן בתיק הספציפי. אכיפת הוראה זו מתבצעת באמצעות הקוד הפלילי וצווים שיפוטיים. גם במניטובה לא נמצאה הסדרה רלוונטית האוסרת על צילום או הקלטה בשטחים ציבוריים מחוץ לבית המשפט.

קפריסין⁶⁵

בקפריסין, חוק בתי המשפט משנת 1960⁶⁶ קובע כי **בהעדר אישור מיוחד מבית המשפט העליון, חל איסור על צילום או הקלטה בשטח של אולם בית המשפט, או מבנה בית המשפט, או בכל שטח אחר שבו נערך הליך שיפוטי, כמו גם על צילום או הקלטה כאמור של העברת חשוד או אדם שהורשע ממקום מעצרם אל בית המשפט ובחזרה**. הפרת הוראה זו היא עבירה של ביזיון בית המשפט.

⁶² חלק זה מבוסס, בין היתר, על תשובת הפרלמנט הקנדי מתאריך 8 בספטמבר 2021 לפניית הלשכה המשפטית של הכנסת ל-ECPRD, בקשה מס' 4828.

⁶³ Esson, C.J.B.C. (as he then was), in R. v. Zalm, 1992 CanLII 414 (BCSC). R. v. Pilarinos and Clark, 2001 BCSC 1332. Canada Federal court System, [Policy on Public and Media Access](#). See also Supreme Court of Canada, [access to court facilities, media briefings and lock-ups](#).

⁶⁴ Section 136, [Courts of Justice Act, R.S.O. 1990, c. C.43](#).

⁶⁵ חלק זה מבוסס, בין היתר, על תשובת הפרלמנט הקפריסאי מתאריך 28 באוגוסט 2021 לפניית הלשכה המשפטית של הכנסת ל-ECPRD, בקשה מס' 4828.

⁶⁶ Section 44(ix)(aa) of the [Courts of Justice Law 14/1960](#) (In Greek).

לפי תשובת הפרלמנט הקפריסאי, הרציונל העומד מאחורי איסור זה נקבע בפסקי הדין של בית המשפט העליון בקפריסין, ולפיו צילום או הקלטה כאמור עלולים להשפיע על ההליך השיפוטי, לפגוע בו ואף ליצור מעין "משפט באמצעות התקשורת".⁶⁷

בכבוד רב ובברכה,

גלעד נוה וצח בן-יהודה, עורכי-דין
תחום חקיקה ומחקר משפטי
הלשכה המשפטית, הכנסת

אישור: עו"ד ליאור בן דוד, ממונה בכיר (חקיקה ומחקר משפטי)

⁶⁷ ראו גם סקירה של תפיסה זו בפסיקת בית המשפט העליון של קפריסין:

Tatiana-Eleni Synodinou, [The media coverage of court proceedings in Europe: Striking a balance between freedom of expression and fair process](#), Comp Law & Sec Rev 28(2012), 208-219, page 210.